

روش شناسی تاریخ

مکتبہ احمد پاکتچی
تعداد: ۱۰۰، پیرایش، صالح زارعی

www.ketab.ir

انتشارات دانشگاه امام صادق (ع)
تهران: بزرگراه شهید چمران،
پل مدیریت
تلفکس: ۸۸۳۷۰۱۴۲
صندوق پستی: ۱۵۹-۱۴۶۵۵
E-mail: isu.press@yahoo.com
فروشگاه اینترنتی:
www.ketabesadiq.ir

روش‌شناسی تاریخ ■ تلف: ۸۸۳۷۰۱۴۲ ■ تنظیم و ویرایش: صالح زارعی ■ ناشر: دانشگاه امام صادق (ع)
نماینده‌سازی: رضا ■ چاپ اول: ۱۳۹۲ ■ قیمت: ۱۶۰۰۰۰ ریال ■ شمارگان: ۵۰۰ نسخه
چاپ و نشر: زارعی ■ شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۲۵۳-۵

همه حقوق محفوظ و متعلق به ناشر است.

سرشناسه: پاکتچی، احمد، ۱۳۴۲ -
عنوان و نام پدیدآور: روش‌شناسی تاریخ / احمد پاکتچی؛ ویراستار صالح زارعی.
مشخصات نشر: تهران: دانشگاه امام صادق (ع)، ۱۳۹۱.
مشخصات ظاهری: ۴۶۸ ص.
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۲۱۴-۲۵۳-۵
وضعیت فهرست نویسی: فیا
موضوع: تاریخ — تحقیق — روش‌شناسی
موضوع: تاریخ — تحقیق — روش‌شناسی
شناسه افزوده: زارعی، صالح، ویراستار
رده بندی کنگره: D۱۶/۲.۹۱۳۹۱
رده بندی دیویی: ۹۰۷/۲
شماره کتابشناسی ملی: ۲۹۰۸۹۴۴

فهرست مطالب

سخن ناشر.....	۱۵
پیشگفتار.....	۱۷
مقدمه.....	۲۱
فصل ۱. مقدمات.....	۲۳
۱. ابزارهای اصلی پژوهشگر.....	۲۳
۱-۱. شناخت منابع تاریخی.....	۲۴
۲-۱. روش‌شناسی تاریخ.....	۲۴
۳-۱. شمع تاریخی.....	۲۴
۱-۳-۱. منابع اکتشافی در پژوهش.....	۲۷
۲-۳-۱. جبران خلأ شمع تاریخی.....	۲۸
۲. تنوع روش‌ها در پژوهش.....	۳۲
۳. سیطره‌ی نگاه تاریخی در قرن‌های ۱۸ و ۱۹.....	۳۵
۴. تاریخ تبیین‌گرا.....	۳۹
۵. تبادل روش میان تاریخ و دیگر علوم.....	۳۹
۱-۵. کاربرد روش‌های زبان‌شناسی در تاریخ.....	۳۹
۱-۱-۵. سلسله‌ی کاسی.....	۳۹
۲-۱-۵. گاهان زردشت.....	۴۱

۴۳	فصل ۲. رده‌بندی و ارزش‌یابی اطلاعات.....
۴۳	۱. گزارش‌ها و ردها.....
۴۴	۱-۱. نقاط ضعف و قوت ردها و گزارش‌ها.....
۴۵	۲-۱. گستره‌ی ردهای تاریخی.....
۴۷	۳-۱. ردهای تاریخی در متون.....
۴۸	۱-۱-۱. فرستادن فرزند خسرو به حیره.....
۵۰	۴-۱. مورخ و تحلیل ردها.....
۵۱	۱-۴-۱. نگورات عیلامی در تپه‌ی سیلک.....
۵۴	۱-۴-۲. ردهای فرهنگی و ردهای فیزیکی.....
۵۵	۱-۲-۱. مایه‌ی فرهنگ ایران با ویتنام.....
۵۶	۲-۲-۱. مراسم در اسپانیا.....
۵۸	۳-۲-۱. سوگند.....
۵۹	۴-۲-۱. تاثیر نام‌ها در جامعه‌ی ای فرهنگی.....
۶۰	۵-۲-۱. نشان‌های خانوادگی.....
۶۱	۶-۲-۱. یادمان‌ها اخص از ردهای فرهنگی.....
۶۱	۱-۶-۲-۱. کاربرد سکه‌شناسی در مطالعات تاریخی.....
۶۳	۳-۱-۱. برداشت مورخ از ردها.....
۶۴	۱-۳-۱. مهاجرت پارس‌ها و مادها.....
۶۷	فصل ۳. مطالعات جانبی تاریخ.....
۶۹	۱. مشکلات خواندن اطلاعات باستان‌شناسی.....
۶۹	۱-۱-۱. مطالعات هم‌زمانی در باستان‌شناسی.....
۷۰	۲-۱-۱. شیء باستانی به مثابه‌ی سوره.....
۷۱	۳-۱-۱. مطالعه‌ی منقطع اشیاء.....
۷۲	۲. روش‌های استفاده از اطلاعات باستان‌شناختی.....
۷۲	۱-۲-۱. مدل مکانی.....
۷۵	۲-۲-۱. مدل فرهنگی.....
۷۵	۱-۲-۲-۱. طیف تنوع فرهنگی.....
۷۵	۱-۲-۲-۱-۱. هرم‌سازی از مصر تا سودان.....

۷۷	۲-۲-۲. تماس، گسست فرهنگی
۷۷	۲-۲-۲. مسجد جامع مسجد
۷۷	۲-۲-۲. مسجد، مسجدی مسئول
۷۷	۲-۲-۲. فرهنگ اسلامی و فرهنگ خودی
۸۱	۳. مطالعاتی موردی شیاه
۸۱	۳-۳. تفاوت در روش‌ها
۸۴	۱-۱-۱. علم نسب‌شناسی
۸۷	۴. مطالعاتی عناصر فرهنگی، زبان‌شناسی و نام‌شناسی
۸۸	۱-۱-۱. کاربرد زبان‌شناسی در تاریخ صدر اسلام
۸۸	۲-۲-۲. کاربرد زبان‌شناسی در تاریخ
۸۸	۱-۲-۲. رویکرد زبان‌شناسی به مطالعاتی زبان
۸۹	۲-۲-۲. رویکرد زبان‌شناسی به مطالعاتی زبان
۹۰	۳-۳-۳. کاربرد مطالعاتی روش‌شناسی در تاریخ
۹۰	۳-۳-۳. تغییر در واژه‌ها
۹۲	۲-۳-۲. تغییر در واژگان
۹۳	۲-۲-۲. نگاه عامیانه به فرایند معناسازی
۹۵	۲-۲-۲. نگاه زبان‌شناس به فرایند معناسازی
۹۶	۲-۲-۲. رابطه‌ی الفاظ و معانی
۹۷	۲-۲-۲. واژه‌ی ازگل
۱۰۰	۳. عوامل موثر در تسریع تغییرات واژگان
۱۰۰	۳-۱-۳. تماس فرهنگی و جایجایی تمدنی
۱۰۰	۳-۱-۳. تحولات پرشتاب در زبان فارسی
۱۰۱	۳-۱-۳. تحولات زبانی در دوره‌ی مغول و صفوی
۱۰۲	۳-۱-۳. پس از انقلاب اسلامی
۱۰۳	۴. جایجایی الفاظ برای معانی از پیش موجود
۱۰۴	۴-۱. مقایسه‌ی در زمانی در فرایند معناسازی
۱۰۵	۴-۱-۱. اقطاع
۱۰۹	۴-۱-۲. مدارس غیر انتفاعی

۱۱۰	۴-۱-۳. صراف
۱۱۱	۴-۱-۴. ترانه
۱۱۱	۴-۱-۵. کراء الارض
۱۱۲	۵. ریشه‌ی زبان‌ها
۱۱۵	۶. کاربرد زبان و نام در مطالعات تاریخی
۱۱۶	۶-۱. قوم پماک
۱۲۰	۶-۲. بیماری یرقان
۱۲۱	۶-۳. فلز قلع
۱۲۴	۶-۴. واژه‌ی سبیل
۱۲۶	۶-۵. واژه‌ی شقی
۱۲۷	۶-۶. ریشه‌ی ریش و زریا
۱۲۷	۶-۷. واژه‌ی شش‌پختی
۱۲۹	۶-۸. سرنوشت
۱۲۹	۶-۹. فرهنگ زار
۱۳۱	۶-۱۰. واژه‌ی شهر
۱۳۲	۶-۱۱. اسامی اقوام و تاریخ آنها
۱۳۲	۶-۱۱-۱. قوم آلمانی
۱۳۳	۶-۱۱-۲. قوم آسی
۱۳۴	۶-۱۱-۳. قوم اویغور
۱۳۵	۶-۱۱-۴. قوم ارغون
۱۳۶	۶-۱۱-۵. استان چهار محال و بختیاری
۱۳۶	۷. اشتقاق فراموش شده در نام‌ها
۱۳۷	۷-۱. بعلبک
۱۳۷	۷-۲. مشهد
۱۳۷	۷-۳. خراسان
۱۳۸	۸. منابعی برای ریشه‌شناسی لغات
۱۴۱	فصل ۵. جغرافیای تاریخی
۱۴۲	۱. دقت در بررسی گزارش‌های تاریخی
۱۴۲	۱-۱. ایرانشهر

۱-۳-۱	زابل	۱۴۳
۱-۳-۱	بصره	۱۴۳
۱-۳-۱	جیر	۱۴۳
۱-۳-۱	ظهرن	۱۵۵
۱-۳-۲	۲. جغرافیای تاریخی و مطالعات تاریخی	۱۴۵
۱-۳-۲	۱-۱. نگاه در زمانی در جغرافیای تاریخی	۱۴۶
۱-۳-۳	۳-۱. تبیین منابع جغرافیای تاریخی	۱۴۸
۱-۳-۳	۱-۱. کتب جغرافیایی کهن	۱۴۸
۱-۳-۳	۱-۱-۱. جغرافیای بطلمیوس	۱۵۸
۱-۳-۳	۱-۱-۲. جغرافیای استرابون	۱۵۹
۱-۳-۳	۲-۲. منابع جغرافیایی در دوره اسلامی	۱۵۰
۱-۳-۳	۱-۲-۱. نمونه‌ای از منابع جغرافیایی	۱۵۰
۱-۳-۳	۱-۲-۲. «المسالك المماليك» اثر ابن خردادبه	۱۵۰
۱-۳-۳	۲-۲-۱. «السبلک» اثر ابن خردادبه	۱۵۵
۱-۳-۳	۲-۲-۲. نمونه‌ای از منابع جغرافیایی	۱۵۸
۱-۳-۳	۱-۲-۲. «صورة الارض» اثر ابن خردادبه	۱۵۸
۱-۳-۳	۲-۲-۲. حدود العالم	۱۵۹
۱-۳-۳	۳-۲-۲. «انخراج و صنعة الکتابه» اثر قدامة	۱۶۲
۱-۳-۳	۳-۲-۳. تدوین سنت جغرافیایی نویسی	۱۶۳
۱-۳-۳	۱-۳-۲-۳. تاریخ نوشته‌های جغرافیایی در جهان اسلام	۱۶۶
۱-۳-۳	۲-۳-۲-۳. جغرافیای منطقه‌ای	۱۶۶
۱-۳-۳	۳-۳-۳. سفرنامه‌ها	۱۶۷
۱-۳-۳	۱-۳-۳-۳. سفرنامه‌ی ابودلف	۱۶۸
۱-۳-۳	۲-۳-۳-۳. سفرنامه‌ی ابن فضلان	۱۶۹
۱-۳-۳	۳-۳-۳-۳. سیاحت‌نامه‌ی اولیا چلبی	۱۷۰
۱-۳-۳	۴-۳-۳-۳. سفرنامه‌های اروپایی	۱۷۱
۱-۳-۳	۴-۳-۳-۳. راه‌نامه‌ها و نقشه‌ها	۱۷۳
۱-۳-۳	۵-۳-۳-۳. منابع گوناگون تاریخی	۱۷۸

۱۸۳	فصل ۶. گاه‌شماری.....
۱۸۳	۱. انواع تقویم.....
۱۸۴	۱-۱. کیسه‌گیری.....
۱۸۶	۱-۲. شاخص روزهای هفته.....
۱۸۹	۱-۳. تقویم‌های قمری.....
۱۹۰	۱-۱-۱. مبنای محاسبه‌ی آغاز و پایان ماه.....
۱۹۰	۱-۳-۱. رؤیت هلال.....
۱۹۰	۱-۳-۲. نگام عددی.....
۱۹۲	۱-۳-۳. اول نجوی.....
۱۹۳	۱-۴. تقویم‌های شمسی قمری.....
۱۹۵	۱-۵. مبنای محاسبه‌ی ماه در تقویم‌های شمسی.....
۱۹۶	۱-۶. جابجایی تقویم.....
۱۹۷	۱-۶-۱. فرمول وینس.....
۱۹۷	۱-۶-۲. فرمول هارتنر.....
۱۹۸	۱-۶-۳. شمارش.....
۲۰۰	۲. دوره‌های تاریخی.....
۲۰۱	۳. نسل‌ها و طبقات.....
۲۰۲	۳-۱. توجه به مطالعه‌ی طبقات.....
۲۰۴	۳-۲. طبقه‌بندی اساتید دانشگاهی ایران.....
۲۰۶	۳-۳. طبقات فقهای شیعه.....
۲۰۸	۳-۴. مبنای محاسبه‌ی طبقات.....
۲۱۰	۳-۵. طبقه‌بندی نسل‌ها در دو قرن اول اسلامی.....
۲۱۳	فصل ۷. رویکردها در تحلیل اطلاعات.....
۲۱۳	۱. روندهای پیشرو و روندهای پسرو.....
۲۱۵	۱-۱. مثال‌هایی از روند پسرو.....
۲۱۵	۱-۱-۱. نظام‌های حکومتی در ایران باستان.....
۲۱۶	۱-۱-۲. اهرام مصر.....
۲۱۷	۱-۱-۳. شهرسازی در ایران.....

۱-۱-۱. تکه‌بازی ساخت چرخ.....	۲۱۷
۱-۱-۲. یک تپی.....	۲۲۰
۱-۱-۳. وضعیت حوزه‌های دینی در دینی سنجشی.....	۲۲۱
۲. مضامین همزمانی.....	۲۲۲
۱-۲-۱. نقد آراء مرتبط به مضامین همزمانی.....	۲۲۳
۱-۲-۲. معنای زمان ۱-۱ و ۱-۱.....	۲۲۴
۱-۲-۳. ویژگی وضعیت‌های ۱-۱، ۱-۱، ۱-۱.....	۲۲۵
۳-۲-۱. نقش عناصر ثابت و تغییر.....	۲۳۰
۳-۲-۲. مرحله‌های حوزه نظام نسک به ولی مرو.....	۲۳۲
۳-۲-۳. مباحث کلی در عناصر ثابت و تعلیق.....	۲۳۵
۳-۲-۴. عناصر ثابت تعلیق در گزارش ولی مرو.....	۲۳۶
۳-۲-۵. خصیصه خود بیان خود نویسین به نام خود.....	۲۳۸
۳. خطی نگری در بیان.....	۲۳۸
۱-۳-۱. خطی نگری در تاریخ ایران.....	۲۴۱
۲-۳-۱. خطی نگری در تاریخ ایران.....	۲۴۴
۱-۳-۲. تاریخ زیدیه.....	۲۴۴
۲-۳-۲. خطی نگری در اندیشه‌ی سید علی شیعیه.....	۲۴۶
۳-۳-۱. تعامل جریان‌های موازی.....	۲۵۲
۱-۳-۳. یکی شدن جریان‌ها.....	۲۵۳
۲-۳-۳. آغاز روند جدید.....	۲۵۳
۱-۳-۳-۱. جریان زیدیه.....	۲۵۳
۳-۳-۳. استحاله‌ی یک جریان در جریان دیگر.....	۲۵۴
۱-۳-۳-۱. استحاله‌ی جارودیه در امامیه.....	۲۵۴
۲-۳-۳-۲. تعامل شخصیت‌های مختلف جارودی با امامیه.....	۲۵۵
۴-۳-۳. نزدیکی جریان‌ها به یکدیگر.....	۲۵۹
فصل ۸. ساختارگرایی در تاریخ.....	۲۶۱
۱. ضرورت بحث از ساختارگرایی.....	۲۶۱
۲. ساختارمندی تاریخ.....	۲۶۳

۲۶۶	۳. اجزای ساختار
۲۷۰	۴. نگاه ساختاری به تاریخ
۲۷۲	۵. نحوه‌ی شکل‌گیری ساخت‌گرایی
۲۷۵	۵-۱. روابط میان ساختارها
۲۷۹	۶. محدودیت‌های دانشی در تحلیل‌ها
۲۷۹	۶-۱. وقایع عصر صفوی
۲۸۳	فصل ۹. سازمندگرایی (کنستروکتیویسم) در تاریخ
۲۸۳	۱. سازمندگرایی
۲۸۸	۲. تفاوت میان ساختارگرایی و سازمندگرایی
۲۸۹	۳. اختصار تصحیح مدل‌ها
۲۹۱	۳-۱. مردان از هم مشابه
۲۹۲	۳-۲. تصحیح مدل‌ها به مدل‌های کلان و انعطاف‌پذیر
۲۹۴	۳-۲-۱. مدل‌های حکومت
۲۹۶	۳-۲-۲. مدل‌های زبان
۲۹۶	۳-۲-۳. مدل‌های کلان‌تر ارائه شده
۲۹۹	۳-۳. شبیه‌سازی مدل‌ها
۳۰۰	۳-۴. آسیب‌شناسی مدل‌ها و مطالعات اقلیت
۳۰۳	۳-۴-۱. رابطه‌ی نزدیک میان اقلیت‌ها
۳۰۳	۳-۴-۱-۱. رابطه‌ی تمدن حبشه و ارمنستان
۳۰۴	۳-۴-۱-۲. رابطه‌ی مسلمانان و یهودیان چین
۳۰۵	۳-۵. ترکیب مدل‌ها در فرایند مطالعه
۳۰۶	۴. تفاوت‌های ساخت‌گرایی و سازمندگرایی
۳۰۸	۵. منابعی در معرفی ساخت‌گرایی و سازمندگرایی
۳۱۱	تکمله فصل اول؛ رویکردهای تحلیل اطلاعات
۳۱۱	۱. رابطه الگوی جدول و تحلیل اطلاعات
۳۱۱	۱-۱. مراحل حل جدول
۳۱۳	۱-۲. شناخت ساختار؛ شرط اساسی حل جدول
۳۱۴	۲. نگاه ساخت‌گرا به حوادث تاریخی

- ۳۵۷..... ۲-۵. مکتب تاریخی- اجتماعی شیکاگو
- ۳۵۸..... ۳-۵. تجربه‌گرایی آنگلو ساکسون و شهودگرایی قاره‌ای
- ۳۵۹..... ۴-۵. اختلاف در مفهوم ساختار.....
- ۳۵۹..... ۱-۴-۵. شهودگرایی در اندیشه‌ی هگل و شلینگ
- ۳۶۰..... ۲-۴-۵. حرکت مارکس از شهودگرایی به تجربه‌گرایی
- ۳۶۱..... ۳-۴-۵. بازخوانی اندیشه‌های مارکس
- ۳۶۲..... ۶. تعریف ساختار.....
- ۳۶۳..... ۱-۶. رفتارگرایی آنگلو ساکسون در مقابل ساختارگرایی
- ۳۶۴..... ۶-۱. زبان علمی بلومفیلدی
- ۳۶۵..... ۶-۱. نگاه به ساختار در اروپا و آنگلو ساکسون.....
- ۳۶۸..... ۷. تفاوت تفکر علمی در مکاتب قاره‌ای
- ۳۶۸..... ۱-۷. تقابل میان آلمان فرانسه در تاریخ پژوهی
- ۳۶۹..... ۲-۷. تفاوت دو سبب (نومن و فنومن)
- ۳۷۱..... ۳-۷. پدیدارشناسی و مابعدالطبیعی
- ۳۷۳..... ۱-۳-۷. ظهور پدیده‌ها برای فاعل شناسایی
- ۳۷۳..... ۲-۳-۷. حرکت از فاعل شناسایی و فاعل تاریخی
- ۳۷۴..... ۳-۳-۷. تعارض پدیدارشناسی و ساختارگرایی
- ۳۷۵..... ۴-۳-۷. زبان تاریخ
- ۳۷۷..... ۵-۳-۷. عدم امکان جمع حقیقی پدیدارشناسی و ساختارگرایی
- ۳۷۷..... ۱-۵-۳-۷. رولان بارت
- ۳۷۸..... ۸. پدیدارشناسی آلمان و ساختارگرایی فرانسه
- ۳۷۹..... ۱-۸. فردگرایی و جمع‌گرایی
- ۳۸۰..... ۲-۸. فرد گرایی ساختارگرایی
- ۳۸۱..... ۳-۸. جمع‌گرایی پدیدارشناسی
- ۳۸۳..... ۴-۸. نگاه استقرایی آلمان در مقابل قیاس فرانسوی
- ۳۸۶..... ۵-۸. رانکه نماد تاریخ پژوهی آلمان
- ۳۸۸..... ۶-۸. شخصیت‌های تاثیرگذار در تاریخ پژوهی فرانسه
- ۳۸۸..... ۱-۶-۸. ژوبین ویل

۳۸۸.....	۸-۶-۲. رومن کیرشمن.....
۳۵۰.....	۵. نقش ساختگری در عصر فکر به مورد.....
۳۵۱.....	۶-۱. نقش ساختگری در دین.....
۳۵۱.....	۹-۲. ورود ساختگری به آمریکا به کمک نقد نو مریکی.....
۳۹۳.....	۹-۳. تأثیر دیگر اندیشه‌ها بر ساختگری در تقبل یافته.....
۳۹۵.....	۱۰-۱. نگری در نگاه تمام.....
۳۹۷.....	۱۰-۱. مارکس ساختگری.....
۳۹۸.....	۱۰-۱. نقش ساختگری.....
۴۰۱.....	۱۲-۲. نقش ساختگری در تاریخ پژوهی.....
۴۰۲.....	۱۲-۱. معنای بیان پست مدرنیسم.....
۴۰۳.....	۱۲-۲. جاده‌های خنجر و نقد تجربه‌گرایی.....
۴۰۴.....	۱۲-۳. ظهور مدرنیسم در غرب مدرن در دهه ۶۰ میلادی.....
۴۰۴.....	۱۲-۴. اشتراک در تجربه.....
۴۰۵.....	۱۲-۵. استفاده از اندیشه‌ها به بیان مدرن در تاریخ.....
۴۰۶.....	۱۲-۶. توجه مجدد به قانون.....
۴۰۶.....	۱۲-۶-۱. شکل‌گیری تاریخ ساختگری.....
۴۰۸.....	۱۲-۶-۱-۱. کتاب برخورد تمدن‌ها.....
۴۰۸.....	۱۲-۶-۱-۲. نگاه تمدنی به تاریخ.....
۴۰۸.....	یکم. «مطالعه تاریخ» توین بی.....
۴۰۹.....	دوم. «تاریخ تمدن» ویل دورانت.....
۴۱۰.....	سوم. واحدهای درسی تاریخ در علوم سیاسی.....
۴۱۱.....	۱۲-۷. روند پیشرو در تاریخ.....
۴۱۱.....	۱۲-۷-۱. نقد فوکو به روندهای پیشرو.....
۴۱۲.....	۱۲-۷-۲. اپیستمه.....
۴۱۵.....	۱۲-۷-۲-۱. حل دشواری‌های تاریخ با توجه به اپیستمه هر عصر.....
۴۱۸.....	۱۲-۷-۲-۲. تاریخ جنون.....
۴۱۹.....	۱۳. دیدگاه مولف در قبال مکاتب تاریخی.....
۴۲۲.....	۱۳-۱. نقش فرهنگ و پدیده‌های فرهنگی.....

۴۲۵.....	تکمله فصل سوم: تضادهای دو گانه در مقولات دینی
۴۲۶.....	۱. تبدیل عمل و لا عمل توسط دین.....
۴۲۹.....	۲. تعیین عقیده و لاعقیده توسط دین.....
۴۳۰.....	۱-۲. اعتقاد به بروج و افلاک در اسماعیلیه.....
۴۳۱.....	۲-۲. حکومت امام در شیعه.....
۴۳۲.....	۱-۲. مسأله حکومت در تاریخ شیعه.....
۴۳۳.....	۲-۲-۲. نظریه ولایت فقیه.....
۴۳۵.....	۳. وظیفه‌ی مورخ در قبال تاریخ.....
۴۳۶.....	۴. وجهی برای مقابله عمل و اعتقاد.....
۴۳۷.....	۵. جایگاه و تغییر در کارکردها.....
۴۳۷.....	۱-۵. قربانی و جای انسان.....
۴۳۸.....	۱-۱-۵. نذر عظیم برای قربانی عبدالله.....
۴۳۸.....	۲-۵. حذف کارکردی.....
۴۳۸.....	۱-۲-۵. تبدیل قربانی انسانی به لا عمل در اسلام.....
۴۳۹.....	۲-۲-۵. اصالت یافتن قربانی حیوان در اسلام.....
۴۳۹.....	۳-۲-۵. سعی صفا و مروه.....
۴۴۰.....	۳-۵. ذکر «اشهد ان علیاً ولی الله» در اذان.....
۴۴۱.....	۴-۵. داستان‌های انبیا در قرآن و عهد عتیق.....
۴۴۱.....	۱-۴-۵. برگزیده بودن قوم یهود.....
۴۴۳.....	۲-۴-۵. داستان نوح علیه السلام در قرآن و تورات.....
۴۴۶.....	۶. ماهیات مختلف، کارکردهای مشترک.....
۴۴۷.....	۱-۶. پیامبر و امام.....
۴۴۷.....	۲-۶. کتاب و سنت.....
۴۴۹.....	۷. چند سطحی بودن پدیده‌های دینی.....
۴۴۹.....	۱-۷. به صلیب کشیدن حضرت مسیح علیه السلام
۴۵۳.....	۲-۷. تلقی‌های متفاوت از غیبت امام عصر علیه السلام
۴۵۷.....	منابع و مأخذ.....
۴۵۹.....	نمایه.....

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي
فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ
فَوَرَّاهُ سُلَيْمَانُ سُلَيْمًا وَنَادَاهُ مِن مَّتَرٍ
فَقَالَ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

سخن ناشر

دانشگاه امام صادق علیه السلام در واقع یک الگوی عملی برای تحقق ایده دانشگاه اسلامی در شرایط جهان معاصر است. الگویی که هم اکنون ثمرات نیکوی آن در فضای ملی و بین‌المللی قابل مشاهده است. طبعاً آنچه حاصل آمده محصول نیت خالصانه و جهاد علمی مستمر مجموعه بنیانگذاران و انشراح‌مویختگان این نهاد است که امید می‌رود با اتکاء به تأییدات الهی و تلاش همه‌جانبه اساتید، دانشجویان و مدیران دانشگاه، بتواند به مرجعی تمام‌یار در گستره جهانی تبدیل گردد.

دانشگاه امام صادق علیه السلام با توجه به شرایط، امکانات و نیازمندی‌های جامع در مقطع کنونی با طرحی جامع نسبت به معرفی دستاوردهای روشنی دانشگاه، ارزیابی سازمانی- کارکردی آن‌ها و بالاخره تحلیل شرایط آسودام‌مورده که نتایج این پژوهش‌ها در قالب کتاب، گزارش، نشریات علمی و غیره تقسیم علاقه‌مندان می‌گردد. هدف از این اقدام - ضمن قدردانی از تلاش خالصانه امام کسانی که با آرمان و اندیشه‌ای بزرگ و ادعایی اندک در این دانشگاه می‌کنند- درک کاستی‌ها و اصلاح آنها است تا از این طریق زمینه پرورش نسل جوان و علاقه‌مند به طی این طریق نیز فراهم گردد؛ هدفی بزرگ که در نهایت رحمت مکتب علمی امام صادق علیه السلام را در گستره بین‌المللی به همراه خواهد داشت. (ان‌شاءالله)

و الله اعلم

معاونت پژوهشی دانشگاه

پیش‌گفتار

انجمن علمی دانشجویان الهیات به منظور انسجام فعالیت‌های علمی، پژوهشی و ایجاد ساطع علم در دانشجویان الهیات در سال ۱۳۸۳ به همت جمعی از دانشجویان این رشته با عنایت خداوند متعال تأسیس گردید.

از جمله اهداف انجمن می‌توان به زمینه‌سازی جهت شکوفایی استعدادها و خلاقیت‌های علمی - پژوهشی دانشجویان، تلاش جهت پژوهش‌محور نمودن آموزش از طریق برقراری رابطه منطقی بین آموزش و پژوهش، ایجاد رقابت و فرصت‌های دلانته علمی به منظور شناسایی و سازماندهی استعدادهای دانشجویان، بهره‌گیری از سرعت آنان در ارتقای فضای علمی دانشگاه و زمینه‌سازی جهت تبلور و تحقق ایده‌های خواسته‌های دانشجویان در امور علمی و پژوهشی اشاره نمود.

جهت تحقق این اهداف گام‌هایی از جمله برگزاری سیمینارها، نشست‌ها، هم‌اندیشی‌ها و همایش‌های علمی، برگزاری کارگاه‌های آموزشی - پژوهشی و نمایشگاه‌های علمی و تخصصی، تشکیل گروه‌های مطالعاتی، سازماندهی اردوها و بازدیدهای علمی و تولید و انتشار منشورات علمی - دانشجویی به حول و قوه الهی برداشته شد. نظر به استقبال دانشجویان ارجمند - اعم از اعضای دانشگاه و حتی خارج از دانشگاه - از آثار برخی اساتید که در کلاس‌های درسی و یا سخنرانی‌های علمی و ... ارائه شده بود، انجمن علمی دانشجویی الهیات بر آن شد جهت احیای چنین آثاری که

حاوی نوآوری‌های علمی و ابتکارات اساتید ارجمند دانشگاه است، اقدام به انتشار این آثار نماید.

مجموعه‌ی پیش رو متن ویراسته‌ی سلسله جلسات درسی استاد ارجمند دکتر احمد پاکتچی است که در دو نیمسال تحصیلی (نیمسال اول تحصیلی ۸۵-۱۳۸۴ و نیمسال اول تحصیلی ۸۶-۱۳۸۵) با عنوان «شناسی تاریخ» در جمع دانشجویان رشته‌ی تاریخ تشیع در دانشکده‌ی ارتباطات دانشگاه امام صادق (ع) ارائه شده است. ترم اول این سلسله دروس به علت قصور در ضبط فایل‌ها به صورت تکمله در بخش دوم کتاب گنجانده شده است و آنچه به عنوان متن اصلی مورد توجه قرار گرفته مجموعه مباحث است که استاد محترم در ترم دوم ارائه‌ی درس به آن پرداخته‌اند. این سلسله دروس پس از پیاده‌سازی و حروفچینی به همت دانشجوی ارجمند جناب آقای سعید ارفع‌پور علاوه بر ویرایش ادبی و فصل‌بندی، جهت افزایش وثوق علمای گرامی مورد تحقیق قرار گرفته و نتایج آن در قالب ارجاعات در پاورقی منعکس گردیده است.

ویراستار محترم تا حد ممکن غنای گفتاری سخن را به نوشتاری تبدیل کرده است اما از دگرگون کردن متن بازپرسی آن پرهیز داشته تا کیفیت پرداختن به بحث و شیوه آن عوض نشود. طبعاً اگر استاد محترم قرار بود به قلم خود چنین مباحثی را بنگارند، بسیار دقیق‌تر و پیراسته از اقتضائات کلاس درس به این امر می‌پرداختند. امید است به وقت ایشان و علاقه دانشجویان جهت بهره‌مندی از مباحث استاد ما را این دست تا خود به انتشار این آثار اقدام نماییم. لازم به ذکر است در برخی موارد که به دلایلی ابهاماتی در متن پیاده شده از نوارهای کلاس درسی وجوه است، ویراستار ارجمند با مراجعه به استاد از نظر ایشان جهت بازسازی مطلب بهره‌برده است.

امید است انتشار این اثر در کنار سایر فعالیت‌های انجمن علمی دانشجویی الهیات گامی دیگر - گرچه کوچک - به منظور زمینه‌سازی

حضور سررنگ‌تر کذیه علاقه‌مندان و پژوهش‌گران در حوزه مطالعات اسلامی به ویژه دانشجویان دانشگاه علم و حدقه در عرصه جهاد علمی باشد. گامی در راستای تحقیق مویات مقدمه معظم رهبری مدظله العالی مبنی بر دستیابی این دانشگاه به جایگاه مرجعیت علمی در حوزه علوم انسانی.

بدیهی است بهره‌مندی از نظرات پژوهش‌گران ارجمند در مورد این اثر، در ارائه که نقص‌تر ویرایش‌های آتی، در قالب یک کتاب رسمی یاری خواهد نمود؛ لذا از طریق پست الکترونیکی و نشانی مندرج در شناسنامه‌ای اشتاق، انتقادات و پیشنهادهای محظبان رجسته هستیم. در پایان لازم است از همتای کسانی که در ارائه این اثر ما را یاری نمودند تشکر کنیم.

www.ketab.ir

مقدمه

مطالبی که در این کتاب درج شده، برای خوانندگان گرامی قرار دارد. صورت پیاده شده از مجموعه دروس است. با همین موضوع از سوی بنده ارائه شده است. با وجود آنکه تلاش داشت نویسنده و همکاران عزیز بنده در آماده سازی این مجموعه، درخور تقدیر است. به هر روی باید به تفاوت ماهوی که میان القای درس و تألیف وجود دارد، توجه داشت. در این باره هم باید به کم دقتی ها و خطاهایی اشاره کرد. به سبب ارائه شفاهی درس، اجتناب ناپذیر است و هم به مطالب نگفته ای اشاره کرد که به سبب سطح مخاطبان درس و محدودیت وقت از بیان آن پرهیز شده است. البته همکاران در آماده سازی کوشش داشته اند تا حد ممکن هم از خطا بکاهند و هم در سطح محدودی به مستند یابی مطالب بپردازند. در طی سالها فعالیت آموزشی و پژوهشی، بسیار رخ داده است که درسی با عنوان یکسان با یک یا تفاوتی در مطالب توسط اینجانب ارائه شود، ولی در پیاده سازی حاضر، سعی از این دروس القا شده، یا تلفیق دو دوره تدریس بسنده شده است.

پوشیده نیست که اگر چنین درسنامه هایی با استقصای همه دروس القا شده و تجميع آنها فراهم آید، مستندیابی کامل در باره آن انجام شود، بخش هایی از مطالب گفته نشده در آن تدارک شود و نهایتا به دیده تألیف نگریسته شده، یک دور با مسئولیت کامل مؤلف ویراست علمی شود، به

صورت مطلوب نزدیکتر خواهد بود. این مسیری است که به عنوان یک طرح کلان پژوهشی در دست انجام است و با توجه به صراجهاتی که وجود داشت، برآورد آن شد که به لحاظ مطلوبی دورتر، از امکانی که در دسترس است، چشم پوشی نشود. امید است که خطاها به دیده اغماض نگریسته، و ضامین به بوتۀ نقد نهاده شود، باشد که بازتاب آن در اختیار ما قرار گیرد و راند در ویراست اصلی این آثار سودمند واقع گردد.

احمد پاکتچی، تهران ۹۰/۱۰/۲۰